

בס"ד. שיחת ליל שמחת תורה (קודם הקפות), ה'תשכ"ז.

בלתי מוגה

א. דובר כמ"פ¹ אודות פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר² בענין ברכת שהחיינו שמברכים בשמחת-תורה (וכיון שבכל שנה חוזרים ונעשים כל הענינים מחדש, אפשר לדבר על זה עוד הפעם), שברכת שהחיינו אינה רק על היו"ט, אלא גם על התורה.

וע"פ הכלל "פותחין בדבר מלכות"³ — אחזור שיחה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתועדות שמחת-תורה תש"ה⁴, בביאור נוסח ברכת שהחיינו:

"שהחיינו" — קאי על חיות הגוף בשעה שהנשמה מחי' אותה. "וקיימנו" — קאי על קיום הגוף עצמו, שהרי גם בצאת הנפש מן הגוף, לאחר מאה ועשרים שנה, נשאר הגוף בקיומו. [ומובן, שאין הכוונה רק לקיום הגוף לאחר מאה ועשרים שנה, שהרי על זה אי אפשר לברך עתה, ועכצ"ל, שענין הקיום ישנו גם עתה, אלא שאינו ניכר, כיון שישנה החיות של הנשמה, ורק לאחר פירוד הנשמה מן הגוף אזי ניכר קיום הגוף. אך קיום הגוף לאחר מאה ועשרים שנה מורה על תוקף קיום הגוף עתה — שהוא בתוקף כ"כ עד שנשאר בקיומו אפילו לאחר צאת הנפש מן הגוף. ולכן מברכים עתה על קיום הגוף].

"והגיענו" — מלשון יגיעה, דהיינו שייגע אותנו ("ער האָט אונז פאַרמאַטערט").

ולכאורה אינו מובן: (א) מהו גודל המעלה בענין היגיעה, עד שמברכים על זה? (ב) מה שייך ענין זה לשמחת-תורה דוקא? — ולכאורה אדרבה: ברכת שהחיינו היא הודאה להקב"ה "שהחיינו וקיימנו" לענין של שמחה, ואילו ענין היגיעה הוא לכאורה היפך השמחה?!

ואין לומר שהברכה "והגיענו" היא על היגיעה בלימוד התורה (שהרי שמח"ת קשור עם ענין התורה, ולימוד התורה צ"ל ביגיעה, כלשון

(1) ראה שיחת ליל שמח"ת (קודם הקפות) (סו"א (סה"ש תש"ט ע' 281). וש"נ.
 (2) דאשתקד בתחלתה (תו"מ חמ"ה ע' 99 ואילך).
 (3) ראה סה"ש תש"ח ע' 241. וש"נ.
 (4) שיחת ליל שמח"ת בתחלתה (סה"ש וש"נ.
 (5) שיחת ליל שמח"ת קודם הקפות תש"ט (תש"ה ע' 55 ואילך).

חז"ל⁵ "יגעת ומצאת" — שהרי ענינו של שמח"ת אינו לימוד התורה, אלא שמחת התורה, שהיא ע"י ניגון וריקוד, ושוב ניגון ושוב ריקוד ("ווידער אַ ניגון און ווידער אַ ריקוד"), וא"כ, אין מקום לומר ש"הגיענו" קאי על היגיעה בלימוד התורה.

ב. ויובן בהקדם ענין נוסף שדיבר אז כ"ק מו"ח אדמו"ר בהתוועדות אחרת [ענין הנ"ל — דיבר בשמחת-תורה, והענין דלקמן — בשמיני-עצרת⁶], וי"ל שענין זה הוא בקשר ובשייכות להענין ד"הגיענו". כ"ק מו"ח אדמו"ר דיבר אז אודות מעלת הענין דהרגש פנימי, וחזר תורה מרבינו הזקן בענין "נשמה שנתת בי טהורה היא כו"⁷, שבה ביאר את המעלה דהרגש פנימי (והוסיף סיפור מעשה בענין זה⁸), כדלקמן ס"ד.

ובהמשך לזה ביאר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁹, שתוכן הענין דהרגש פנימי הוא — שהגוף נהנה מדבר מצוה, ועד שאפילו כשמתעייף, ממשיך לעשות דבר המצוה, ולא בדרך כפי', אלא מתוך הנאה ותענוג, כיון שיש לו הרגש פנימי בדבר.

והמשיך כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכן הוא גם בנוגע להריקודים דשמח"ת: אף שעבודת הריקודים דשמח"ת היא היפך טבע הגוף, שהרי הגוף בטבעו חפץ במנוחה, ואילו בשמח"ת אינו אוכל ואינו ישן וכו' — אעפ"כ, אינו רוקד בדרך כפי', אלא מתוך הנאה ותענוג, מצד ההרגש פנימי שיש לו בדבר.

ויש לקשר שיחה זו ולבאר על ידה פירוש הדברים בשיחה דלעיל ש"הגיענו" הוא מלשון יגיעה — שהכוונה היא ליגיעת הגוף בריקודים דשמח"ת, שנעשית מתוך שמחה, בגלל שיש לו הרגש פנימי בדבר, עריבות ("געשמאַק") ותענוג, שנמשכת וחודרת גם בגוף הגשמי עד לעקב שברגל, ע"ד שמצינו בענין "שמועה טובה תדשן עצם"¹⁰, ודוקא בגלל זה — שמרגיש את השמחה בגשמיות — יכול לברך שהחיינו על שמחה (שהרי על שמחה רוחנית אין מברכים שהחיינו).

ג. והנה, משמה של הברכה (שענין השם בתורה אינו סימן

(5) מגילה ו, ריש ע"ב.
 (6) שיחת יום שמע"צ ס"ב ואילך (שם ע' ב) ס"ד (לקמן ע' 184 ואילך).
 (7) שיחת יום שמח"ת ס"ב (שם ע' 58).
 (8) וראה גם תר"מ חכ"ט ע' 122 ואילך.
 (9) משלי טו, ל. וראה גיטין נו, ב.
 (10) נוסח ברכת אלקי נשמה (ברכות ס, ב).

בעלמא, אלא יש לו שייכות עם תוכן, מהות ועצם הדברי" — שנקראת בשם "ברכת שהחיינו", מלשון חיות — מובן, שגם שאר הפרטים שבברכה זו, "וקיימנו והגיענו", הם פרטים בענין החיות.

והענין בזה — שכיון שהגיעה בהריקודים היא מתוך שמחה, מצד ההרגש פנימי שנמשך וחודר ופועל ש"שמועה טובה תדשן עצם", הרי עי"ז נעשה אצלו תוספת חיות, ועד לדרגא נוספת בענין החיות שהיא נעלית יותר מהחיות ד"שהחיינו וקיימנו".

ובהקדמה — שכיון שתיבת "והגיענו" באה לאחרי התיבות "שהחיינו וקיימנו", הרי מובן, שזהו"ע נעלה יותר, כיון שנוסח הברכה הוא בסדר דמלמטה למעלה.

ועפ"ז יש לתרץ קושיא נוספת: מדוע אומרים "שהחיינו (ואח"כ) וקיימנו" — לכאורה ה" צריך לומר תחלה "וקיימנו", דקאי על עצם מציאות הגוף, ולאח"ז "שהחיינו", דקאי על החיות שהנפש מחי' את הגוף? אך הענין הוא — שהסדר הוא מלמטה למעלה: תחילה "שהחיינו" — שזהו רק בשעה שהנפש נמצאת בהגוף; ולמעלה מזה — "וקיימנו", שזהו ענין עמוק יותר, כמובן מזה שישנו גם לאחרי יציאת הנפש מן הגוף.

וכן הוא גם בענין "והגיענו" שלאחרי "שהחיינו וקיימנו" — שלאחרי שישנו ענין החיות שע"י הנפש ("שהחיינו"), ולאחרי שישנו ענין קיום הגוף ("וקיימנו"), ישנה דרגא נעלית יותר בענין החיות — שאפילו בשעה שהוא עייף ויגע ("והגיענו"), ניתוסף אצלו חיות בהמצוה. וטעם הדבר — כי, חיות וקיום הם ענינים שנותנים מלמעלה, ואילו "והגיענו" בא ע"י עבודת האדם, מצד ההרגש פנימי שלו, שמעורר אצלו את ענין התענוג, ועד שפועל גם על הגוף הגשמי, ועד להעקב שברגל, שגם הוא מתענג בשמחה זו (כנ"ל).

ובנוגע לפועל:

הגוף — צריך להיות נהנה מדבר מצוה, עם היותו עייף ויגע. וכמו כן צריך להתייגע בתורה ככל יכלתו, וכל זה — מתוך הרגש פנימי, תענוג ושמחה, עד שיפעל גם על גופו הגשמי.

ומשמחת-תורה — ממשיכים ענין זה על כל השנה כולה.

* * *

ד. נזכר לעיל (ס"ב) שבהתוועדות הנ"ל חזר כ"ק מו"ח אדמו"ר את תורת רבינו הזקן בביאור הענין ד"נשמה שנתת בי טהורה היא":

"נתת" — קאי על הנשמה כפי שהיא עדיין באוצר הנשמות, אבל, כפי שכבר מייחדים אותה לירד למטה, ע"ד שמצינו במשנה¹² בנוגע לביכורים: רואה תאנה שבכרה כורך עלי' גמי, וכך ישנו הענין שמייחדים את הנשמה לירד למטה.

"בי" — היינו כפי שהנשמה צריכה להיות "נוסע".

ולאחרי כן באה המדריגה ד"טהורה" — כפי שהנשמה היא בעולם האצילות, ועד ל"אתה נפחת בי", כידוע ההפרש בין נפיתה לנתינה.

"ואתה משמרה בקרבי" — היא המעלה הכי גדולה שיש בנשמה, שזהו הענין דהרגש פנימי.

ע"כ לשון הרב.

ה. ובפרטיות יותר:

רבינו הזקן מפרש ש"נתת בי" אינו כפירוש העולם שזהו רק הקדמה ל"טהורה היא" (היינו, שלפני שאומרים "טהורה וכו'", צריך להקדים שמדברים אודות "נשמה שנתת בי"), אלא גם "נתת בי" היא אחת המדריגות בסדר נסיעת הנשמה מלמעלה.

וכשם ש"טהורה היא" היא מדריגה נעלית יותר מאשר "אתה בראתה אתה יצרתה כו'" — כך גם בחי' "נתת" היא למעלה מבחי' "בי", ובחי' "בי" היא למעלה מבחי' "טהורה".

ועל זה מבאר, ש"נתת" היינו מה שמייחדים את הנשמה לירד למטה עוד בהיותה באוצר הנשמות:

ובהקדמה¹³ — ש"אוצר הנשמות" הנזכר כאן אינו ה"אוצר ששמו גוף" שעליו אמרו רז"ל¹⁴ "אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף", שהרי "אוצר" הנ"ל אינו אפילו במדריגת עולם האצילות (שהו"ע "טהורה היא"), ועאכו"כ שאינו למעלה מאצילות, ואינו אלא הבחי' ד"חצובה מתחת כסא הכבוד"¹⁵, כמבואר בחסידות¹⁶ שקאי על עולם הבריאה; ואילו "אוצר הנשמות" שנזכר כאן היינו כפי שהנשמה היא בעצמותו ית', ושם ישנו כבר הענין ד"נתת" — שמבדילים ומייחדים נשמה זו מכל

(12) ביכורים רפ"ג.

(13) ראה גם תו"מ ח"י ע' 190 ואילך. וש"נ.

(14) במצו"ז לזח"א קיג, א.

(15) זח"ג כט, ריש ע"ב. וראה בהנסמך.

(16) ראה לקו"ת האזינו עד, סע"ד. ובכ"מ.

שאר הנשמות, שנשמה זו תצטרך לירד למטה להתלבש בגוף (שהרי לפני כן אין לה שייכות לגוף כלל).

אמנם, גם כאשר מייחדים את הנשמה לירד למטה ("נתת") הרי היא עדיין באותה מדריגה כמקודם, ולא נעשה בה שינוי כלל, כיון שאין זה אלא מה שמבדילים ומייחדים אותה משאר הנשמות, שעתידה לירד למטה — כמו בביכורים, ש"יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה כו' קושרו בגמי כו'", שעדיין לא נעשה שינוי בתאנה, ואין זה אלא סימן על הבדלתה ויחודה משאר התאנים, שעתידה להיות ביכורים.

ולאח"ז באה בחי' "בי" — שבבחי' זו מקבלת כבר הנשמה שייכות לגוף, ובלשון החוקרים¹⁷ — שנעשה בה עלוליות להתלבש בגוף, ובלשון רבינו הזקן — שצריכה להיות בבחי' "נוסע".

ומובן שאין הכוונה לנסיעה ממש — שהרי התחלת הנסיעה היא בירידתה לעולם האצילות, בחי' "טהורה היא", ועאכו"כ בעולמות בי"ע, "בראתה כו'", וע"ד מ"ש בתניא¹⁸ אודות התורה ש"נסעה וירדה כו'", לעולמות בי"ע; ואילו בנדו"ד, הנה גם לאחרי שנעשית בבחי' "נוסע", הרי עדיין היא למעלה מאצילות, אלא ענין הנסיעה מתבטא בכך שמקבלת שייכות ועלוליות לגוף (שלא היתה אצלה מקודם לכן).

דוגמא לדבר: כאשר אדם נמצא תמיד במצב של מנוחה, בשבתו תמיד באותו מקום ללא שינוי, "כאן נמצא כאן הי"י"¹⁹, ומספרים לו שישנו מקום אחר, נקודה מסויימת במקום שעתה אינו נמצא בה, ועליו לנסוע לשם — הנה ע"י האמירה כשלעצמה נעשה אצלו ענין של "נסיעה", כיון שמקבל שייכות למקום אחר, וחושב אודותיו כו'.

ועד"ז בנדו"ד — שעצם האמירה לנשמה שתצטרך לירד למטה (ובפרט שרצונה של הנשמה לקיים את רצון העליון ולירד למטה), נחשבת כבר לענין של נסיעה.

אבל עדיין נשארת הנשמה כמו שהיתה קודם לכן — למעלה מהעולמות, כולל גם עולם האצילות ("טהורה היא") והעולמות שלמעלה מאצילות (כמבואר בתניא²⁰ בהגהה, שגם למעלה מאצילות יש כמה צמצומים כו').

ו. ולאחרי כללות הענין ד"נתת" ו"בי" — באה בחי' "טהורה היא",

19) ע"ד לשון חז"ל — כתובות עה, ב.

20) שעהי"ה א"ספ"ט.

17) ראה גם תו"מ חל"ו ע' 247 ובהערה

266. וש"נ.

18) פ"ד (ח, ב).

שכאן מתחילה ירדת הנשמה בפועל, שיורדת ובאה בסדר ההשתלשלות, החל מעולם האצילות, ואח"כ גם "אתה בראתה" — עולם הבריאה, "אתה יצרתה" — עולם היצירה, "ואתה נפחתה בי" — עולם העשי'.

וגודל החילוק וריחוק הערך בין מדריגות הנשמה כפי שהיא בבחי' "נתת" (למעלה מאצילות) וכפי שהיא בבחי' "נפחתה" (בעולם העשי'), מובן גם מהחילוק בין הלשונות "נתינה" ו"נפיחה", כידוע שזהו חילוק שבאין-ערך, וכדאיאת במדרש²¹, ש"בעולם הזה בנפיחה (כמ"ש²² "ויפח באפיו נשמת חיים") .. אבל לעתיד בנתינה, שנאמר²³ ונתתי רוחי בכס וחייתם", והרי יש חילוק גדול בין החיות שישנו בזמן הזה ובין החיות שיהי' לעתיד לבוא — שבזמן הזה יש חיות מוגבל, ואילו לעתיד לבוא יהי' חיות נצחי.

[ולהעיר, שאף שגם עתה ישנו ענין הנצחיות, כמארוז²⁴ על הפסוק²⁵ "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", שהם חזקים כיום הבראם, ולולי רצון העליון שיהי' להם קיום, היו נפסדים במשך הזמן — הרי נצחיות זו קשורה עדיין עם זמן (הגבלה), משא"כ לעתיד לבוא יהי' חיות נצחי ממש].

והיינו, שבחי' נתינה (הנצחיות דלעת"ל) היא הבחינה הנקראת בלשון החוקרים²⁶ "למעלה מגלגל התשיעי", ששם אין זמן ומקום כלל, משא"כ בבחי' נפיחה.

ולאחרי כל זה בא הענין ד"ואתה משמרה בקרבי" — שזוהי המעלה הכי גדולה שיש בנשמה, שזהו הענין דהרגש פנימי, כנ"ל.

ז. וכאמור לעיל (ס"ב) מה שפירש כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשיחה אחרת) בענין הרגש פנימי — שענינו בעבודה הוא, שלמרות שהגוף עייף ויגע, ה"ה מקיים את המצוה מתוך הנאה ותענוג.

ובדוגמת²⁷ איש-חיל, שבתחילה נחשב אצלו סדר העבודה לענין של יגיעה, היפך טבעו, היפך שכלו, היפך הרצון והיפך התענוג, אבל לאחר שמתרגל לכך — אזי עושה את כל הענינים מתוך תענוג, מבלי הבט על העייפות והיגיעה של הגוף. ועד שאפילו לאחר זמן, שכבר אינו נמצא

(26) ראה פרדס שער ו ספ"ג. הובא בס' החקירה להצ"צ לא, ב. סהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות פי"א (דרמ"צ נו, ב). ד"ה ביום השמע"צ דשמע"צ תרצ"ב פל"ה (תשי" פל"ג) — סה"מ תרצ"ב ע' פח (תשי" ע' 79). ועוד.

(21) ב"ר פי"ד, ח.
 (22) בראשית ב, ז.
 (23) יחזקאל לו, יד.
 (24) ירושלמי ברכות פ"א ה"א.
 (25) בראשית ב, ד.
 (26) ב"ר פי"ד, ח.
 (27) ב"ר פי"ד, ח.

כצבא, אלא במקום אחר לגמרי, ובלבושים אחרים כו' — עדיין ניכר עליו שהוא איש-חיל, כנראה במוחש.

והיינו, שאותם ענינים שהיו אצלו בתחילה באופן של יגיעה כו' — הנה לאחר זמן נעשים הם אצלו טבע שני. ועאכ"כ כשמדובר אודות איש ישראל, שבעצם פנימיות רצונו היא לקיים את הרצון העליון (כפס"ד הרמב"ם²⁷ שכל איש ישראל רוצה לעשות את רצונו של הקב"ה), הרי ענין זה הוא אצלו "לא רק "טבע שני", אלא) טבע ראשון (ואף שהיצר הרע "אקדים טענתי"²⁸ — הרי היצר טוב מסיר את ההעלם של היצה"ר, כיון שבשרשו קודם היצר טוב²⁹).

ח. בשמח"ת הנ"ל אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁰, ששמחת-תורה הוא הזמן שכל אחד צריך לקבל על עצמו הוספה בהפצת התורה, ובהמשך לזה אמר (כנ"ל), שצריך להרגיל את עצמו שאפילו בשעה שגופו עייף ויגע לא יפסיק מעבודתו, ויעשה זאת מתוך תענוג ומתוך שמחה, כיון שעבודת ה' צ"ל מתוך שמחה. וכהלשון ברשימה מהתוועדות הנ"ל³¹: "צוה עוד לנגן ולרקד".

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

ומאחר שדברי צדיקים קיימים לעד³² — הרי גם עתה ישנו ציווי כ"ק מו"ח אדמו"ר: "עוד לנגן ולרקד"!

* * *

ט. בהתוועדות הנ"ל³³ סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפור מהצמח-צדק (שזה עתה נסתיימה שנת המאה להסתלקות-הילולא שלו):

בשנת תר"ג קראה הממשלה אסיפה בפטרבורג, וכיון שבאסיפה זו דובר גם בנוגע לאופן ההנהגה עם בני"י, קראו לאסיפה גם מגדולי ישראל, והצ"צ ה' מהנבחרים המועטים לאסיפה זו בפטרבורג.

ליד פטרבורג היתה עיירה בשם קראַנְשטאַט, שהיתה עיר מבצר של אנשי צבא, וביניהם היו כמה מאות אנשי צבא מישראל.

27) הלכות גירושין ספ"ב.

ע' 60.

28) ראה זח"א קעט, א"ב.

32) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' 32

29) ראה יקצורים והערות לתניא ס"ע מח ואילך. ועוד.

תקעו. ח"ד ע' שלט. ח"י ע' קמו. ח"א ע' שכט.

30) ראה שיחת ליל שמח"ת ס"ג (סה"ש שם ע' 56).

33) ס"ו (סה"ש שם ע' 59). וראה גם סה"ש שם ע' 3 ואילך. קונטרס אדמו"ר הצ"צ

31) שיחת יום שמח"ת סוס"ז (סה"ש שם ותנועת ההשכלה ע' 40 ואילך.

— מאורע זה הי' בזמן ניקאָלאַי הראשון (כפי שנקרא ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁴): "ניקאָלאַי הרשע", שבימיו היתה גזירה לחטוף ילדי ישראל בני שש-שבע שנים, ולהעביר אותם למקומות כאלו שלא יהי' להם שום קשר עם עניני יהדות, עד שלא יראו יהודים לנגד עיניהם, והי' סבור שעיי"ז יתנתקו הנערים לגמרי מדרך התורה והמצוה, ובפרט שלאח"ז יהי' עליהם לשרת בצבא למשך עשרים וחמש שנה. ומהם היו אנשי צבא הנ"ל. —

כשמעו אנשי הצבא היהודים שהצ"צ נמצא לא הרחק משם, בפטרבורג — שלחו להזמינו לבוא לבקרם.

— מטעם המלוכה לא היו מניחים להם לנסוע אליו, אבל הסכימו שהצ"צ יבוא אליהם. ולאמיתו של דבר, הא גופא שהסכימו שהצ"צ יבוא אליהם, הי' למעלה מהטבע, שהרי כל תכלית לקיחתם לצבא היתה כדי לנתקם מיהדותם. —

כאשר בא הצ"צ — אמרו לו אנשי הצבא: "רבי! התייגענו לצחצח ולנקות לכבודכם את כפתורינו; עתה יתיגע הרבי לצחצח ולנקות את נשמותינו, שנעשו גסות ומגושמות!"...

ובתור מענה לבקשתם — אמר הצ"צ לפניהם את המאמר ד"ה מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאתיך (שכבר נדפס³⁵), בסגנון קל, כדי שיוכלו להבינו.

ואח"כ אמר להם הצ"צ: כשם שצחצוח כפתורים הוא ע"י עפר ומים (כפי שהיו עושים בימים ההם) — כך גם צחצוח הנשמות הוא ע"י עפר ומים: עפר — הוא אותיות התהלים [ללמוד — הרי לא ידעו, אבל היו מביניהם שזכרו עדיין את אותיות התורה או התהלים, והיו מלמדים זה את זה את האותיות בעל-פה, כי ספרים לא היו להם שם]; ומים — הם דמעות.

ואז פנה אחד מאנשי הצבא ואמר להצ"צ, שכאשר יוצאים לכבוש עיר, עושים זאת (לא מתוך דמעות, אלא) מתוך "מאַרש" של נצחון ושמחה. והסכים הצ"צ לדבריו, וביאר זאת בעבודה — שכיבוש היצר הרע צ"ל מתוך שמחה.

ומאז היתה העבודה באופן זה אצל כל רבותינו נשיאינו — שכל הענינים צריכים להיות מתוך שמחה.

34) שם ס"ט (שם ע' 60).
 35) קונטרס שמע ישראל (ני. תרצ"ט). באוה"ת נ"ך (כרך ג) ס"ע א' ובלבד ואילך. וש"נ.
 הוספות לקונטרס הנ"ל ע' 60 ואילך. ולאח"ז

ועד"ז בנוגע אלינו: עניננו הוא — לכבוש, ויש לעשות זאת מתוך שמחה, שאז נפעל הנצחון בנקל ובמהירות יותר, ומתקיים יותר. וענין זה הוא בהמשך להמדובר לעיל (ס"ב) בענין "והגיענו" — שכאשר יש הרגש פנימי בענינים שצריך לעשות, אזי גם כשהגוף עייף ויגע, ה"ה עושה זאת מתוך תענוג ושמחה.

* * *

י. בהמשך להאמור לעיל (ס"ח) אודות תביעתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר בנוגע להפצת התורה, הנה ביחד עם זה תבע גם³⁸ אודות הלימוד לעצמו, שכל אחד ישמור על שיעוריו הקבועים בתורה בכל יום (ואלו שאין להם קביעות — יקבלו על עצמם (בשמח"ת) שתהי' להם קביעות ללמוד בכל יום), ובאופן של "והגיענו", כהפירוש הנ"ל (ס"ב).

ולמוד זה צריך להיות באופן המתאים ל"יכולת השגתו ושורש נפשו"³⁶, בעמקות וכו', ואם אינו לומד כפי יכולתו, אינו יוצא ידי חובת לימוד התורה, ועד שנחשב לו לביטול תורה!

וכידוע³⁷ הראי' לזה מנגלה דתורה — מדברי הגמרא³⁸ "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה":

לכאורה אינו מובן הלשון "מבטלין תלמוד תורה"³⁹: הרי גם מקרא מגילה הוא לימוד התורה, ולמה נקרא בשם ביטול ת"ת?

ואין לומר שהפירוש הוא רק שיש להפסיק באמצע הענין שלומד עתה כדי לשמוע מקרא מגילה, אבל אין הכוונה שהדבר נחשב לביטול תורה — שהרי ענין זה הובא בגמרא כשייכות לביטול מצוה אחת מפני מצוה אחרת, ושם בודאי הפירוש הוא שמבטלין את המצוה לגמרי מפני חברתה, ומזה מובן שכן הוא גם בענין "מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה".

והביאור בזה — שכיון שביכלתו ללמוד תורה בעמקות יותר, לכן, שמיעת מקרא מגילה, שהוא לימוד שטחי יותר, נחשבת לביטול תורה (וזוהו החידוש — ש"מבטלין תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה").

ומזה מובן, שגם כשאדם לומד תורה, אלא שיש ביכלתו ללמוד בעמקות יותר, ואינו לומד בעמקות זו — הרי אפילו מה שלומד נחשב לו לביטול תורה.

38) מגילה ג, א.

39) ראה רש"י ויד דוד למגילה שם.

36) תניא רפ"ד.

37) ראה תו"מ חמ"ג ע' 78. וש"נ.

וכן הוא בנוגע ללימוד עם הזולת,

— ובלשון ברכת אהבת עולם (שאפשר לצאת בה ידי חובת ברכת התורה⁴⁰): "ותן בלבנו כו' ללמוד וללמד", היינו, שהחיוב הוא לא רק "ללמוד" לעצמו, אלא גם "ללמד" לזולתו —

שגם הלימוד עם הזולת צריך להיות כפי יכלתו, ועד שאפילו מי שלומד עם עשיריות אנשים, הנה אם ביכלתו ללמוד עם מאות אנשים וכיו"ב, אזי זה נחשב לביטול תורה, וכנ"ל שהלימוד עצמו הו"ע של ביטול תורה.

ובפרט מצד ההוספה בענין ד"ברוב עם הדרת מלך"⁴¹, והיינו, שההוספה ב"רוב עם" היא לא רק שינוי בכמות, אלא גם שינוי באיכות — שה"הדרת מלך" היא באופן נעלה יותר.

כלומר: אע"פ שאמרו רז"ל⁴² "אכל בי עשרה שכינתא שריא", הן בנוגע לתפלה (כפי שמביא רבינו הזקן בשו"ע⁴³) והן בנוגע לתורה⁴⁴ (נוסף על השראת השכינה גם כשלומדים תורה פחות מעשרה⁴⁵, כמבואר בתניא⁴⁶), וכמבואר בכ"מ⁴⁷ שעשרה מישראל הם פרהסיא שאין למעלה ממנה, אע"כ, כאשר ישנו "רוב עם" ניתוסף ב"הדרת מלך".

ולכן, אם ביכלתו ללמוד עם רבים, ולומד עם מעטים בלבד — אזי חסר בכללות הענין, ועד שנחשב לביטול תורה.

ועוד זאת — שלימוד התורה צריך להיות באופן שחודר בכל מציאותו, ובאופן שנעשה חיותו — "כי הם חיינו"⁴⁸, וכדברי הגמרא⁴⁹: "מה דגים שבים כיון שעולין ליבשה מיד מתים, אף בני אדם כו", ולא זו בלבד שהתורה היא חיותו, אלא שזוהי כל מציאותו, כיון שמציאותו של יהודי היא הנשמה, ולא הגוף.

וכיון שהתורה היא כל מציאותו — הרי מובן שצריך להרבות ביותר בעסק בתורה, ומתוך חיות ולהט ("קאָכּן זיך אין תורה"), כפי שחי ומתלהט בעניני מציאותו⁵⁰.

* * *

40	טושו"ע (ואדה"ז) אר"ח סמ"ז ס"ז
(ס"ו).	
41	משלי יד, כח.
42	סנהדרין לט, א.
43	אר"ח סנ"ה ס"ה וס"ז.
44	אבות פ"ג מ"ו. וראה תניא אגה"ק
45	אבות שם מ"ב.
46	פ"ו (י"ד, ב).
47	ראה תו"מ חמ"ד ע' 311. וש"נ.
48	נוסח ברכות ק"ש של ערבית — ע"פ לשון הכתוב נצבים ל, כ.
49	ע"ז ג, ב. וראה ברכות סא, ב.
50	חסר הסיום (המור"ל).

יא. ע"פ המבואר לעיל (ס"י) יובן הפס"ד בהלכות תלמוד תורה⁵¹, שמי שאין לו פנאי ללמוד יותר, יוצא י"ח תלמוד תורה בלימוד "פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"⁵², אבל מי שיש לו פנאי ללמוד יותר ומבטל רגע אחד מלימודו (אפילו אם למד במשך כל כ"ד שעות המעת-לעת, חוץ מרגע אחד) — עובר על ביטול תורה, ועליו נאמר⁵³ "כי דבר הוי' גו"⁵⁴ (כפי שמביא רבינו הזקן בתחלת ספר התניא).

והביאור בזה — ע"ד האמור לעיל: כשם שאופן הלימוד צריך להיות ככל יכלתו, בעיון ובהעמקה וכו' — כן הוא גם בנוגע לזמן הלימוד, שצריך ללמוד בכל משך הזמן, ואם ישנו רגע אחד שהי' יכול ללמוד ואינו לומד — ה"ה עובר על ביטול תורה.

ועוד ענין מציינו בלימוד התורה (גם אצל מי שלומד כ"ד שעות במעל"ע, שהרי "ברשיעי לא עסקינן"⁵⁵) — שצריך להיות קביעות מקום לתורה, כדאיתא בגמרא⁵⁶: "כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו", ויש גירסא⁵⁷: "כל הקובע מקום לתורתו", וכמ"ש⁵⁸ "אוהב ה' שערי ציון", ודרשו רז"ל⁵⁹ דקאי על "שערים המצויינים בהלכה".

ולכאורה אינו מובן: מהי התועלת בלימוד התורה ע"י קביעות המקום?

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל שלימוד התורה צריך לחדור בכל מציאותו של האדם, כך, שמהקביעות בנפש — נמשך לקביעות בזמן, וכן נמשך לקביעות במקום.

יב. ויש לבאר מעלת הקביעות במקום — בהקדמת ביאור מעלת שמע"צ ושמח"ת על חג הסוכות:

חג הסוכות — הוא ענין של עראי, שהרי הסוכה היא "דירת עראי"⁶⁰, ואילו שמע"צ הוא ענין של קבע, שכל ההמשכות באים בהתיישבות ובפנימיות⁶¹. ואע"פ שכל הענינים שהיו בר"ה "בכסה", באים לידי גילוי בחג הסוכות "ליום חגנו"⁶² — הרי בחג הסוכות הם עדיין

51 (לאדה"ז פ"ג ה"ד ואילך. וש"נ.	58 (תהלים פז, ב.
52 (מנחות צט, ב.	59 (שם ח, א.
53 (שלח טו, לא.	60 (סוכה בתחלתה.
54 (סנהדרין צט, א.	61 (ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פד, ג.
55 (ראה יומא ו, א. וש"נ.	62 (תהלים פא, ד. וראה לקו"ת דרושי
56 (ברכות ו, ב.	ר"ה נד, סע"ג ואילך. ובכ"מ.
57 (רי"ף שם ז, ב.	

באופן של מקיף ועראי, ואילו בבוא שמע"צ ושמח"ת — ה"ה נמשכים בפנימיות, ובאופן של קביעות.

[ולהוסיף, שבחג הסוכות גופא — שענינו עראי — ניכרת מעלת הקביעות: החיוב דמצות סוכה הוא באופן ד"תשבו כעין תדורו"⁶³, היינו, שכל הענינים שאדם עושה ע"ד הרגיל בביתו, צריך לעשותם בסוכה (וכידוע⁶⁴ מעלת מצות סוכה, שמקפת את כל האדם, עד לעקב שברגל, וגם את לבושיו). ואעפ"כ, בנוגע ללימוד התורה — אם בביתו יכול ללמוד טוב יותר, ביתר עיון וריכוז וכו' — עליו להיכנס וללמוד בביתו⁶⁵. ובזה מודגשת המעלה דקביעות מקום].

וזוהו סדר הדברים — שתחלה בא חג הסוכות שהוא רק באופן של עראי, ואח"כ באים שמע"צ ושמח"ת שאז נעשית הקליטה בפנימיות, כי, תחלת העבודה צ"ל באופן של עראי ומקיף, כדי שלא לרמות ולהשלות את עצמו ("מ'זאָל זיך ניט נאַרן און איינריידן") שעומד כבר בשלימות העבודה, אבל צריך לידע שלאח"ז מוכרחת לבוא עבודה נעלית יותר — בבחי' קבע ופנימיות.

ובכדי לבוא לקביעות בתורה שענינה המשכה מלמעלה למטה — צריך להיות תחלה ענין הקביעות בתפלה שענינה העלאה מלמטה למעלה (החל מ"בכל לבבך ובכל נפשך" ועד "בכל מאדך"⁶⁶). וכמאמר אבא בנימין "שתפילתי תהא סמוכה למטתי" ("שלא לעסוק בתורה .. עד שאקרא קריאת שמע ואתפלל")⁶⁷, היינו, שתחלה צ"ל ענין התפלה ולאח"ז לימוד התורה⁶⁸.

וזוהו ג"כ תוכן ב' הגירסאות הנ"ל — תחלה "הקובע מקום לתפלתו", ואח"כ "הקובע מקום לתורתו".

יג. והנה, כל הענינים שבתורה צריכים להיות נמשכים גם בעניני העולם — "בכל דרכיך דעהו"⁶⁹, וכפס"ד הרמב"ם⁷⁰ "החכם ניכר .. בהילוכו וכו'", והיינו, שענין החכמה — דקאי על התורה, כמ"ש⁷¹ "כי היא חכמתכם ובינתכם" — צ"ל נמשך גם בעניני העולם.

ומזה מובן גם בנוגע להמדובר אודות קביעת מקום בתורה —

67 (ברכות ה, ב (ובפרש"י).

68 ראה לקו"ת ברכה צו, ב. ובכ"מ.

69 משלי ג, ו.

70 הל' דעות רפ"ה.

71 ואתחנן ד, ו.

63 סוכה כח, ב.

64 ראה גם תו"מ חכ"א ריש ע' 136.

רש"י.

65 סוכה שם. שו"ע אדה"ז או"ח סתרל"ט

ס"ד.

66 ואתחנן ו, ה.

שיש צורך בהקמת בנינים קבועים עבור מוסדות חינוך שבהם לומדים תורה ביראת-שמים, שע"ז ניתוסף הצלחה בלימוד של הילדים המתחנכים ולומדים שם⁷².

וכיון שכל ההמשכות הם ע"י תורה, שעלי' נאמר⁷³ "כוס ישועות אשא"⁷⁴ — יהי רצון שיומשכו כל הענינים בגשמיות וברוחניות, כמ"ש⁷⁵ "אם בחוקותי תלכו גוי' ונתתי גשמיכם בעתם גוי'".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א בירך את כל המנהלים וכו' של מוסדות החינוך ביראת-שמים, וכן הזכיר אודות המוסדות הנקראים ע"ש כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, וצוה שכל המנהלים הנוכחים בעת ההתוועדות יאמרו "לחיים". ואח"כ אמר:]

יד. נזכר לעיל ש"כוס ישועות אשא" קאי על התורה.

והענין בזה — כמובן מהחילוק בין ישועה לברכה, שברכה פועלת רק את ההמשכה למטה, אבל לא המשכה חדשה, משא"כ ישועה פועלת המשכה חדשה.

ומעלה נוספת בענין הישועה — כפירוש הבעש"ט⁷⁶ על הפסוק⁷⁷ "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע", שהישועה היא מה"צרה" עצמה ("וממנה יושע"), ע"ז שמהפכים את האותיות צ', ר', ה' ("צרה") ונעשה מהם "צרה", כב' הפירושים⁷⁸: "חלון" ו"אבן טוב", שענינם אור.

ומזה באים לענין ד"אל אמה תכלנה מלמעלה"⁷⁹, שתיבת "אמה" ר"ת "אלקינו מלך העולם"⁸⁰, והיינו, שהישועה נמשכת בעולם.

וכל זה הוא מעלת התורה — שבכחה לפעול ענין הישועה באופן שמ"צרה" נעשה "צרה" כו'⁸⁰.

* * *

טו. בשמע"צ ושמח"ת הנ"ל (שנת תש"ה) סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸¹, שבשנת תרכ"ז — לפני מאה שנה — סיפר כ"ק אדמו"ר

72) חסר אריכות הדברים בענין זה (המו"ז).

77) ירמ"י ל, ז.

78) פרש"י נח ו, טז.

79) נח שם.

73) תהלים קטז, יג.

80) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע

74) ראה ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה פכ"ו

קעז. וש"נ.

81) קונטרסים ח"ב שלט, ריש ע"ב.

81) שיחת ליל שמע"צ ס"ב (סה"ש שם

75) ר"פ בחוקותי.

ע' 52).

76) ראה כתר שם טוב בהוספות ס"ט

ואילך. וש"נ.

מהר"ש לבניו, שעתה מלאו מאה שנה בדיוק מעת שרבינו הזקן ראה את הבעש"ט בהקיץ.

— הסדר הי' שכאשר רבותינו נשיאינו היו נפרדים מהסוכה, היו גם ילדיהם מצטרפים אליהם, וגם באותה שנה הלכו יחד עם אדמו"ר מהר"ש גם ילדיו — כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, יחד עם אחיו ואחיותיו, ונפרדו מהסוכה בשתיית תה וטעימת מזונות⁸². ובשעת מעשה דיבר כ"ק אדמו"ר מהר"ש אודות ענין הנ"ל, וסיפר סיפור (כדלקמן). —

ובתור מאמר המוסגר אמר אז כ"ק מו"ח אדמו"ר:

ידוע שבתחילת בואו של רבינו הזקן אל המגיד, הי' מסופק אם להישאר שם, וכאשר החליט להישאר, החליט להיות משרת אצל המגיד. והמשיך לבאר, שענינו של משרת הוא — שבמקום שבו נמצא הרב, שם נמצא גם הוא. והביא משני מקומות שבהם מצינו שמשרת נמצא תמיד יחד עם רבו, ושניהם — לגבי יהושע:

(א) בשייכות למתן-תורה נאמר⁸³ "ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר האלקים", ומפרש רש"י: "לא ידעתי מה טיבו של יהושע כאן, ואומר אני שהי' התלמיד מלווה לרב עד מקום .. שאינו רשאי לילך משם והלאה".

(ב) גבי יהושע נאמר⁸⁴ "לא ימיש מתוך האוהל", ורש"י אינו מפרש מאומה [אף שיש להקשות מדוע הוצרך להיות במצב ש"לא ימיש מתוך האוהל", שכן, אף ש"משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע"⁸⁵, הרי בודאי היו זמנים שמשה לא למד עם יהושע, אלא הי' עסוק בעניני עצמן] — כיון שמוכן בפשטות, שענינו של משרת הוא, שבכל מקום שבו נמצא האדון, שם נמצא גם הוא במשך כל הזמן (וכפי שיתבאר לקמן).

ורק לגבי מ"ת, בשעת עליית משה להר, הוקשה לרש"י "מה טיבו של יהושע כאן" — כיון שמשה עמד לעלות להר, ושם לא הי' יכול יהושע להיות עמו (ולכן תירץ "שהי' התלמיד מלווה לרב עד מקום .. שאינו רשאי לילך משם והלאה").

עד כאן — מאמר המוסגר.

והמשיך לספר, שכאשר רבינו הזקן הי' משרת אצל המגיד, ישב פעם המגיד בסוכה, ונכנס אליו רבינו הזקן. ואמר לו המגיד: סגור את

(84) תשא לג, יא.

(85) אבות רפ"א.

(82) ראה גם לעיל ע' 124. וש"נ.

(83) משפטים כד, יג.

הדלת כדי שאיש לא יכנס, ותקבל את הדברים בפנימיות ובהתיישבות, ואל תיכנס להתפעלות; הרבי מגיע!...

ואז ראו את הבעש"ט בהקיץ — שבע שנים אחרי הסתלקותו!

וכאן רואים את המעלה של משרת — שדוקא עי"ז זכה רבינו הזקן לראות את הבעש"ט שבע שנים אחרי הסתלקותו (שאז הי' הבעש"ט במעלה גדולה יותר — שנתקיימה בו גם המעלה ד"עפר אתה ואל עפר תשוב"86, דלא כאליהו הנביא שעלה בסערה השמימה87), וראה אותו (לא בחלום, אלא) בהקיץ — בזמן שהוא מחוייב בתורה ומצוות (ע"ד מעלת משה על שאר הנביאים, ששאר הנביאים הוצרכו להתפשטות הגשמיות כדי שיוכלו לקבל את הנבואה, משא"כ "משה רבינו מתנבא והוא ער ועומד"88).

טז. ולכאורה אינו מובן: איך אפשר לומר שרבינו הזקן הי' משרת אצל המגיד, שענינו של משרת הוא באופן ד"לא ימיש" — הרי נשיאותו של המגיד נמשכה י"ג שנה, עד שנת תקל"ג, ובמשך זמן זה הי' אצלו רבינו הזקן ל"ב חדשים (ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר — "לב חדשים"89), שהם פחות משלש שנים — חלק קטן לגבי שנות נשיאותו של המגיד, ועאכ"כ שאינם רוב שנות נשיאותו?!

והביאור בזה:

אע"פ שרבינו הזקן לא הי' אצל המגיד במשך כל הזמן, אלא נסע משם לליאזנא — הרי כיון שנסיעתו היתה ברצונו ובשליחותו של המגיד, כדי להפיץ שם את תורת החסידות, הי' המגיד יחד עמו במשך כל הזמן!

יז. וכמדובר כמ"פ90 — משתקפים כל הענינים גם בנגלה דתורה, שהרי "תורה אחת לכולנה"91:

ידועה92 החקירה בענין השליחות — "שלוחו של אדם כמותו"93 — שיש לפרש בג' אופנים:

86) בראשית ג, יט. (91) ע"ד לשון אדה"ז — תניא רפמ"ד.

87) ראה כתר שם טוב בהוספות שש"א"ב. ספמ"ו.

88) רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ז ה"ו. (92) ראה לקח טוב (למהר"י ענגיל) כלל וש"נ.

89) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' וש"נ.

90) ראה גם לעיל ע' 56. ע' 64. וש"נ.

91) ראה גם לעיל ע' 56. ע' 64. וש"נ.

92) ראה גם לעיל ע' 56. ע' 64. וש"נ.

93) ראה גם לעיל ע' 56. ע' 64. וש"נ.

א) הפעולה נעשית אמנם ע"י השליח, אבל יש לו נתינת כח מהמשלח לעשות את הפעולה במקומו.

ב) כח העשי' של השליח הוא כמו כח העשי' של המשלח.

ג) ג'190 של השליח נחשב כמו המשלח ממש; מציאותו היא מציאות המשלח.

וכל זה — בנוגע לשליח, אם הוא כמו המשלח, ולא מצינו חקירה כזו בנוגע להמשלח; אבל לאמיתו של דבר, הנה גם בנוגע למשלח יש לפרש ג' אופנים הנ"ל, ועד לאופן הג' — שמציאותו של המשלח נעשית מציאותו של השליח.

וכן הוא ברוחניות הענינים: כשנסע רבינו הזקן כדי למלא את שליחותו של המגיד — הרי מציאותו של המשלח נעשית מציאותו של השליח, ולכן, הנה בכל מקום שהי' המגיד, שם הי' רבינו הזקן, כיון שמציאותו של המשלח (המגיד) נעשתה מציאותו של השליח (רבינו הזקן).

יח. ובנוגע לפועל:

ישנם אלו שהיו בבחי' "משרת" אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיותו בעלמא דין, זה בענין פלוני וזה בענין אחר, ורצונם להיות גם עתה בבחי' "משרת" אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ובכן, ההוראה מסיפור זה היא — שכאשר ממלאים את שליחותו של הרבי, נעשים בבחי' "משרת", והרבי נמצא עמו בכל מקום שנמצא, אפילו בהיותו במדינה רחוקה, כיון שממלא שם את שליחותו של הרבי. ו"לא נפלאת היא ממך . . לא בשמים היא", אלא "קרוב אליך הדבר מאד גו' לעשותו"⁹⁴ בפועל; אצל כל אחד שייך ענין זה — שהרבי נמצא יחד עמו, וביכלתו לראות את הרבי, ובהקיץ, ועי"ז רואה הוא את כל רבותינו נשיאינו⁵⁰.

* * *

יט. דובר לעיל (ס"ב) אודות פירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר בתיבת "והגיענו" — שגם כאשר עייפים ויגעים מהריקודים כו', עושים זאת בשמחה.

ובכן, ישנם כאלו שאינם מסתפקים בכך שהם בעצמם שמחים, אלא

(94) לשון הכתוב — נצבים ל, יא-ד.

כיון שיש להם אפשרות ללכת ולשמח יהודים אחרים — עושים זאת, וככל שמשמחים יהודים רבים יותר — הרי זה טוב יותר.

ובפרט אלו שהלכו למקום רחוק, באופן שאינם יכולים להיות כאן בשמע"צ ובשמח"ת ובשבת בראשית.

וגם אלו שנמצאים כאן והלכו לשמח יהודים במקומות הסמוכים — הרי מצינו⁹⁵ ש"מאסקופת העזרה ולחויץ", אפילו בריחוק ד' אמות בלבד, נחשב כבר "דרך רחוקה"⁹⁶.

ובנדוד'ד ישנה מעלה נוספת — שכיון שבזה ממלאים את שליחותו של הרבי, הרי בכל מקום שהולכים, הולך הרבי עמהם (כנ"ל). ובכן, יתן השי"ת שיזכו לשנת הצלחה בלימוד התורה ובקיום המצוות, כולל גם בעניניהם הגשמיים, ולהמשיך זאת למשפחותיהם ולכל בני".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שכל אלו שהלכו לשמח יהודים בכת-כנסיות, יאמרו "לחיים"].

* * *

כ. אף שכל פרט מישראל נוגע וחשוב בפ"ע כו', מ"מ, בכללות נתחלקו בני"ש לשבטים, וכמ"ש⁹⁷ "ויהי בישורון מלך גו' (דוקא בזמן ש)יחד שבטי ישראל".

ואף ש"בא סנחריב ובלבל את העולם"⁹⁸, ובזמן הזה רק כהנים ולויים יודעים את שבטם — הרי גם עתה ישנם חילוקים הקשורים עם י"ב השבטים, כדאיתא בפע"ח⁹⁹ שישנם י"ב שערים שדרכם עולות התפלות, והיינו שלכל שבט ישנו שער בפ"ע (כמ"ש ביחזקאל¹⁰⁰ "שער ראובן גו' שער שמעון גו'"), ולכן ישנם י"ב נוסחאות בתפלה. וכללות ההתחלקות בזמן הזה היא — לאשכנזים ולספרדים.

הבעש"ט עצמו הי' מבני אשכנז, אבל לאח"ז נסעו כמה מתלמידי המגיד — ובתוכם מתלמידי הבעש"ט — לארץ-ישראל, והפיצו את לימוד החסידות בין אחינו הספרדים.

וביותר התחיל ענין זה בימי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, ששלח

99) בהקדמה לשער א. ועוד. וראה גם

לקו"ש חכ"ג ע' 54. תו"מ ח"ד ע' 310.

וש"נ.

100) מח, לא ואילך.

95) פסחים צג, ב (במשנה).

96) בהעלותך ט, יו"ד.

97) ברכה לג, ה (וראה פרש"י שם).

98) ראה ברכות כח, א. וש"נ.

שלוחים לעדת הספרדים. ובימי כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' ענין זה ביתר התרחבות והתפשטות, כמו בכל הענינים שהיו אצל כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, שאצל כ"ק מו"ח אדמו"ר היו בהתרחבות והתפשטות יתירה¹⁰¹.

ועד שבדורנו זה ישנו ענין זה ביתר שאת וביתר עוז — החל ממדינת מרוקו¹⁰², ומשם — גם במדינות אחרות,

— ולהעיר, שגם מקודם לכן היתה לספרדים שייכות עם פנימיות התורה, תורת הקבלה¹⁰³, אבל כל זה הי' באופן יבש, ללא לחלוחית, ע"ד לשון מארז"ל¹⁰⁴ בנוגע לתפלתו של משה רבינו: "מדינה פלונית שהיא חרבה כו'" — "חרבה" גם מלשון יובש, העדר לחלוחית, עד שבא "אתפשטותא דמשה (ש) בכל דרא"¹⁰⁵ והוסיף אצלם את ענין הלחלוחית —

ועד שהעמידו שם מחונכים של חסידים וכו', והמחונכים גופא כבר נעשו מחנכים ומשפיעים,

ויהי רצון שגם מחנכים ומשפיעים אלו יעמידו מחנכים ומשפיעים, כמ"ש¹⁰⁶ "לא ימושו מפין ומפי זרעך ומפי זרע זרעך", שאז נעשה הדבר ענין נצחי, כסיום הכתוב: "מעתה ועד עולם"¹⁰⁷,

עד לקיום היעוד¹⁰⁸ "קהל גדול ישובו הנה" — שאשכנזים וספרדים ילכו יחדיו לקראת משיח להר ציון, במהרה בימינו.

[בסיום ההתוועדות קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א להאורחים שהגיעו מטאשקענט, ומזג לכאו"א מהם "לחיים" מהגביע שלו. ואח"כ המשיך לחלק לכו"כ מהמסובים שביקשו משקה].

104) מדרש תהלים צ, א. יל"ש שם (רמז תתמא).

105) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

106) ישעי' נט, כא.

107) ראה ב"מ פה, א.

108) ירמי' לא, ז.

101) ראה בארוכה ספר תולדות חב"ד ברוסיה הסובייטית פ"ד. וש"נ.

102) ראה אג"ק ח"ג ב"מבוא" ע' 13 ואילך. וש"נ.

103) ראה גם מכתב ט' אלול שנה זו

(אג"ק חכ"ד ס"ע שפור).